

CVR-nr.: 20 76 68 16

Oktober 2023

Standpunkt om Våben

Akademiker
Pension

Indledning

Investeringer i selskaber, som producerer våben, er et dilemmafyldt område. Ruslands angreb på Ukraine i februar 2022 chokerede den vestlige verden og har givet fornyet politisk debat om behovet for at kunne forsvare sig som nation. Samtidig har væbnede konflikter andre steder i verden, herunder i Syrien, Yemen og Irak, gennem årene har givet anledning til debat om, hvad der er ansvarligt i forhold til AkademikerPensions - og andre pensions-selskabers - investeringer. Det er en debat, som AkademikerPension finder naturlig og byder velkommen.

Dette standpunktspapir beskriver i et "spørgsmål-svar"-format AkademikerPensions politik for at investere i selskaber, der producerer våben eller medvirker hertil. Standpunktet har til hensigt at tydeliggøre for vores medlemmer, hvilke typer af selskaber AkademikerPension gerne må investere i, og hvilke selskaber vi ikke må.

Emnet er et af mange punkter i AkademikerPensions [Politik for ansvarlige investeringer](#), der årligt bliver godkendt af bestyrelsen, og har været en fast del af vores investeringsretningslinjer siden 2008.

Indhold

Indledning.....	2
Spørgsmål og svar.....	4
<i>Kan AkademikerPension investere i våben?.....</i>	<i>4</i>
<i>Investerer AkademikerPension i kontroversielle våben?.....</i>	<i>4</i>
<i>Hvad anses for at være kontroversielle våben?.....</i>	<i>4</i>
<i>Hvorfor er atomvåben kontroversielle?.....</i>	<i>4</i>
<i>Hvad mener medlemmerne?.....</i>	<i>5</i>
<i>Hvorfor vil AkademikerPension ikke automatisk godkende selskaber, der er godkendt af det danske forsvar?.....</i>	<i>5</i>
<i>Bør AkademikerPension ikke bakke op om Danmarks og NATO's forsvar?.....</i>	<i>5</i>
<i>Hvad gør andre pensionsselskaber?.....</i>	<i>5</i>
<i>Hvordan sikres det, at forbuddet mod kontroversielle våben efterleves?.....</i>	<i>6</i>
<i>Hvornår og hvordan vurderer AkademikerPension, om en våbenproducent bidrager til grove og systematiske menneskerettighedsovertrædelser?.....</i>	<i>6</i>
<i>Hvilke selskaber har AkademikerPension ekskluderet?.....</i>	<i>8</i>
<i>Hvordan tilgår AkademikerPension investering i unoterede fonde?.....</i>	<i>8</i>
Afkasteffekter.....	8
Transparens og rapportering.....	8

Spørgsmål og svar

Kan AkademikerPension investere i våben?

Ja, under visse forudsætninger. AkademikerPensions Politik for ansvarlige investeringer forbyder ikke investering i våben – kun selskaber, som er involveret i at lave ”kontroversielle våben” (uddybes nedenfor) eller selskaber, hvor der er systematiske menneskerettighedsovertrædelser relateret til brugen af selskabernes våben. Et eksempel på dette er tyske Rheinmetall, som har leveret våben til Saudi Arabien, og som er blevet anvendt i konflikten i Yemen.

Investerer AkademikerPension i kontroversielle våben?

Nej, det fremgår af AkademikerPensions offentligt tilgængelige Politik for ansvarlige investeringer, der er vedtaget af bestyrelsen og genbesøges årligt af denne.

Det afgørende for vurderingen er, om selskaberne leverer kernekomponenter eller skræddersyede løsninger til våbensystemer med kontroversielle våben. Altså komponenter eller løsninger og systemer, som er af kritisk betydning for våbnenes funktionsduelighed. Et eksempel på dette er det franske selskab, Thales, som leverer et specialiseret elektronisk system til M51-missiler, der er udstyret med atomsprænghoveder. Et andet eksempel er det indiske selskab, Walchandnagar Industries Ltd., som er involveret i produktion af AgniV-atommissilets fremdriftsmotor. Begge samt en række andre selskaber er ekskluderede. Hvis selskaberne blot leverer standardkomponenter som skruer og møtrikker, ekskluderer AkademikerPension dem ikke.

Hvad anses for at være kontroversielle våben?

Kontroversielle våben refererer bredt til våben, der kan have uforholdsmæssig og vilkårlig indvirkning på civilbefolkningen – nogle gange år efter at en konflikt er afsluttet.

Det drejer sig om antipersonelle landminer, klyngeammunition, atomvåben, biologiske våben eller kemiske våben. Våbnene har det til fælles, at de bevirker betydelige personskader, som der er stor risiko for, at også civile bliver udsat for. Dette er i konflikt med krigens love, som beskrevet i Folkeretten og tiltrådt af den danske stat. Det danske forsvar har af denne årsag ikke sådanne våben i dets arsenal.

AkademikerPensions tilgang til kontroversielle våben tager udgangspunkt i:

- Ottawa-konventionen af 1997, som har til formål at forbyde brugen af antipersonelle landminer
- Oslo-konventionen af 2008, som har til formål at forbyde visse typer af klyngeammunition
- Konventionen om biologiske og toksiske våben af 1972
- Konventionen om kemiske våben af 1997
- Traktaten om ikke-spredning af atomvåben af 1970

Som eksempel på nuancerne kan nævnes hvid fosfor. Bruges hvid fosfor som brandvåben i beboede områder, kan det betegnes som et kemisk våben, der kan forårsage alvorlige termiske og kemiske forbrændinger.

Hvid fosfor kan dog også blive brugt til præcisionsmarkering i ubeboede områder, hvor hvid fosfor i flybomber kan have til formål at markere et bombemål, så piloterne ved, hvor de skal kaste deres bombelast. I disse tilfælde vil brugen af hvid fosfor imidlertid være lovlig krigsførelse.

Hvorfor er atomvåben kontroversielle?

AkademikerPension anerkender, at atomvåben kun delvist er dækket af de af FN's konventioner, som specifikt omhandler våben, men atomvåben er dog dækket ind under traktaten om ikke-spredning af atomvåben. Kun fem lande i verden er ikke medlem af denne aftale (Indien, Israel, Pakistan, Nordkorea og Sydsudan). Aftalen tager sigte på at begrænse atomvåbens udbredelse, men tillader dog USA, Storbritannien, Frankrig, Rusland og Kina at have atomvåben. I 2017 vedtog FN ligeledes en traktat, der forbyder atomvåben, men denne traktat er kun tiltrådt af 68 lande; herunder ingen NATO-lande og dermed heller ikke Danmark.

AkademikerPension finder imidlertid, at atomvåben grundlæggende strider mod vores værdier, og hvis atomvåben bliver anvendt, strider det mod de grundlæggende menneskerettigheder samt krigens love, hvor stridende parter skal skåne civilbefolkningen og sondre mellem disse og soldater.

Enhver overlevende fra Hiroshima eller efterkommer heraf vil forstå de altødelæggende konsekvenser af atomvåben. Når det er sagt, anerkender AkademikerPension, at det er et dilemma, fordi NATO i en krigssituation står overfor modparter, der også har atomvåben.

Eksempel på eksklusion: Lockheed Martin

Det amerikanske selskab, Lockheed Martin, blev ekskluderet i 2012 på grund af selskabets involvering i atomvåben.

Selskabet var dengang involveret i driften af Atomic Weapons Establishment (AWE), som ejes af den engelske stat og har til formål at producere og vedligeholde nukleare sprænghoveder for Trident-missiler. Fra juli 2021 var Lockheed Martin dog ikke længere involveret i AWE, da AWE undergik en renationaliseringsproces.

Siden AkademikerPensions eksklusion af Lockheed Martin har selskabet budt og vundet kontrakter på aktiviteter forbundet med Trident II og Minuteman-atommissiler – herunder produktion og udvikling samt vedligeholdelse af Minuteman-missilerne i det amerikanske atomvåbenprogram samt kommando- og kontrolsystemer til det ballistiske Trident II D5-flådemissil.

Data er bekræftet på det amerikanske forsvars [hjemmeside](#) (tilgået juli 2023) og har ligeledes bekræftet dets involvering i atomvåben til AkademikerPensions dataleverandør.

Atomvåben findes og er en del af en gensidig afskrækkelses-taktik. Men det er ikke det samme, som at det er det ansvarlige for AkademikerPension at investere i.

Hvad mener medlemmerne?

I AkademikerPensions årlige medlemsundersøgelser fremgår fravalg af investeringer i våben i top-3 over de vigtigste emner for at investere medlemmernes penge ansvarligt. Bestyrelsen har valgt fortsat at tillade investeringer i selskaber, der producerer våben, men ikke i atomvåben eller andre kontroversielle våben.

Hvorfor vil AkademikerPension ikke automatisk godkende selskaber, der er godkendt af det danske forsvar?

AkademikerPension skal som pensionskasse foretage sin egen såkaldte due diligence-vurdering af sine (mulige) investeringer i overensstemmelse med FN's Vejledende Principper for Menneskerettigheder og Erhvervsliv samt OECD's Retningslinjer for Multinationale Virksomheder, som Erhvervsstyrelsens officielle vejledning om ansvarlige investeringer bygger på.

AkademikerPensions due diligence-proces er beskrevet i AkademikerPensions Politik for ansvarlige investeringer. Den siger, at AkademikerPension ikke må investere i virksomheder, der producerer kontroversielle våben, herunder antipersonelle landminer, klyngeammunition, biologiske våben, atomvåben eller kemiske våben. De våbentyper er særligt farlige for civilbefolkningen og kan typisk ikke målrettes mod militære mål. Disse kontroversielle våbentyper er typisk en del af en virksomhed, der også producerer andet militært materiel.

Der er heldigvis ikke noget modsætningsforhold, da Forsvarets leverandører ikke er afhængige af AkademikerPensions investeringer. Derfor prioriteres investeringer, som lever op til vores mål om, at afkast og ansvarlighed skal gå hånd i hånd. Dette udelukker ikke forsvarsindustrien som helhed. Men selskaber, som producerer kontroversielle våben eller hvis våben bliver anvendt til grove og systematiske menneskerettighedskrænkelser, vil blive ekskluderet.

Forsvaret og AkademikerPension har forskellige roller og forskelligt ansvar. Forsvaret varetager rigets sikkerhed og skal i denne forbindelse prioritere materiel fra forsvarsindustrien ud fra dets kriterier til de enkelte stykker materiel med mere. Men det betyder imidlertid ikke, at AkademikerPension automatisk kan godkende investeringer i de virksomheder, som Forsvaret anvender som leverandører, eller anser for nødvendige i det internationale forsvarssamarbejde.

Bør AkademikerPension ikke bakke op om Danmarks og NATO's forsvar?

Jo, og det gør AkademikerPension også ved at investere i udvalgte våbenproducenter. Blandt andet i svenske Saab, der for eksempel laver kampflyet Gripen, og amerikanske Kratos Defense and Security, som blandt andet producerer droner.

AkademikerPension deltager derudover også i dialogen mellem det danske forsvarsministerium i regi af Forsikring & Pension om, hvordan pensionsbranchen kan bidrage til at udvikle/vedligeholde forsvarrets kaserner og materiel.

Hvad gør andre pensionselskaber?

Stort set alle danske pensionselskaber ekskluderer selskaber, der er involveret i produktionen af klyngebomber, kemiske våben og landminer. Der er lidt forskellige tilgange blandt pensionselskaberne i forhold til spørgsmålet om, hvorvidt atomvåben bør give anledning til

eksklusioner. Mange har en politik på linje med AkademikerPension, mens andre har valgt en anden tilgang, hvor atomvåben tillades ud fra et argument om, at atomvåben er en del af NATO's våbenarsenal. Internationalt har over 100 investorer fravalgt atomvåben-investeringer. Det kan man læse mere om [her](#).

Hvordan sikres det, at forbuddet mod kontroversielle våben efterleves?

Hvert kvartal modtager AkademikerPension en screeningsrapport fra en specialiseret dataleverandør vedrørende selskaber i AkademikerPensions investeringsunivers, der er involveret i produktion af kontroversielle våben. Screeningen omfatter både børsnoterede og unoterede selskaber. Screeningen analyserer blandt andet, om selskabet er involveret i det kontroversielle våbens kernesystem eller komponenter/tydelser, som anses for skræddersyede og essentielle for produktion af og/eller den dødelig brug af våbenet. AkademikerPension tager særskilt stilling til hvert enkelt selskab.

Mindst én gang om året indstilles selskaber, der vurderes at overtræde AkademikerPensions Politik for ansvarlige investeringer, til vores Komité for ansvarlige investeringer til drøftelse og mulig eksklusion. Listen over ekskluderede selskaber fremgår af AkademikerPensions hjemmeside [her](#).

Hvornår og hvordan vurderer AkademikerPension, om en våbenproducent bidrager til grove og systematiske menneskerettighedsovertrædelser?

Selskaber, der er involveret i våbenproduktion, men som ikke allerede er ekskluderet, kan blive ekskluderet på baggrund af selskabets adfærd, hvis det vurderes, at selskabet bidrager til grove og systematiske menneskerettighedskrænkelser. I disse tilfælde kan det være nødvendigt at kigge på selskabets adfærd gennem salg til kontroversielle kunder.

Dette gælder for eksempel Rheinmetall, der gennem et datterselskab har samarbejdet med Saudi Arabiens forsvarsministerium om en fælles våbenfabrik, som åbnede i 2016. AkademikerPensions dataleverandør vurderer, at salg og forsyning af militært udstyr til Saudi Arabien tillader og gør det muligt for landet at fortsætte sin undertrykkelse og menneskerettighedskrænkelser af civilbefolkningen i Yemen.

Problemstilling	Definition	Eksklusionskriterier *
<p>Selskaber, der producerer kontroversielle våben</p>	<p>Selskabet er involveret i det kontroversielle våbens kernesystem eller komponenter/ydelser, som anses for skræddersyede og essentielle for produktion af og/eller den dødelig brug af våbenet og/eller gennem sin adfærd bidrager til grove og systematiske menneskerettighedskrænkelser</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Der er belæg for at selskabet er involveret i et eller flere kontroversielle våben. • Selskabet producerer en komponent, som er en del af våbens kernesystem eller specialiseret til det kontroversielle våben. • Selskabet producerer en nøglekomponent, der bruges i den dødelig brug af våbenet. • Selskabet producerer en komponent, der er essentiel for produktion af det kontroversielle våben. • Selskabet bidrager til menneskerettighedskrænkelser gennem salg til kontroversielle kunder.
<p>Selskaber, der ejer våbenproducerende selskaber</p>	<p>Selskabet er gennem ejerskabsforhold involveret i det kontroversielle våbens kernesystem eller komponenter/ydelser, som anses for skræddersyede og essentielle for produktion af og/eller den dødelig brug af våbenet.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Moderselskaber ekskluderes sammen med majoritetsejede datterselskaber, hvis de ejer mere end 50 procent af datterselskabet. • Er det givne selskab unoteret, bliver eventuelt noterede moder-og/eller datterselskaber ekskluderet.

*AkademikerPension tager særskilt stilling til hvert enkelt selskab.

Hvilke selskaber har AkademikerPension ekskluderet?

Ved stillingtagen til eksklusion af selskaber gælder følgende:

Alle ekskluderede selskaber fremgår af eksklusionslisterne på AkademikerPensions hjemmeside, som løbende bliver opdateret. Se eksklusionslisterne [her](#).

Eksempler på eksklusioner er Boeing, Rolls-Royce, Lockheed Martin, Honeywell, BAE og Rheinmetall.

Hvordan tilgår AkademikerPension investering i unoterede fonde?

Gennem grundig vurdering før investering søger AkademikerPension at undgå investeringer i unoterede fonde, hvor selskaber, der bidrager til produktionen af kernevåben med kernekomponenter eller skræddersyede løsninger, risikerer at indgå.

På investeringstidspunktet er det som oftest ikke på forhånd kendt hvilke selskaber, der vil indgå i fonden.

AkademikerPension søger ved nye unoterede investeringer, hvor der er risiko for at blive eksponeret til et selskab involveret i produktionen af kontroversielle våben, at få indføjet en klausul i kontrakten ("opt-out"), der giver mulighed for, at AkademikerPension undgår at blive investeret i et det givne selskab, men det er ikke altid muligt.

Skulle der opstå en konflikt med AkademikerPensions politik i en virksomhed/aktiv i en fond, er det vanskeligt og forbundet med prohibitivt høje omkostninger at ekskludere og frasælge vores andel af fonden, efter at investeringen er foretaget. Det er desuden ikke muligt at frasælge en særskilt virksomhed/aktiv i fonden, men kun vores samlede andel.

Afkasteffekter

Våbenfrasalgene er ikke en sektormæssig eksklusion, om end AkademikerPensions Ansvarlighedspolitik dog har ledt til, at vi har ekskluderet en stor del af våbensektoren. AkademikerPension kan fortsat investere i en række våbenproducenter og gør det også, som tidligere nævnt.

Som aktiv investor er det en løbende overvejelse, om vi har den rette eksponering til en given sektor. Så længe AkademikerPension ikke har ekskluderet hele sektoren, kan Investeringsafdelingen altid vælge at øge investeringerne i de tilbageværende selskaber, hvis der vurderes at være særligt gode afkastmuligheder i sektoren. På den baggrund forventer investeringsafdelingen ikke, at frasalget af våbenproducenter vil have en langsigtet afkastmæssig effekt.

Transparens og rapportering

AkademikerPension søger at sikre en høj grad af transparens omkring arbejdet med ansvarlige investeringer, herunder implementeringen af nærværende Standpunkt.

Både eksklusions- og observationslisten bliver offentliggjort på akademikerpension.dk.

Vi kommunikerer løbende om status på arbejdet via AkademikerPensions hjemmeside, sociale medier og i pressen. Dertil kommer, at AkademikerPension gør status årligt i vores [Ansvarlighedsrapport](#). Rapporten gøres tilgængelig på AkademikerPensions hjemmeside i god tid før generalforsamlingen.

AkademikerPension
Smakkedalen 8
2820 Gentofte
akademikerpension.dk

